

Vzdelanie a zručnosti

POSILNENIE SYSTÉMU VZDELÁVANIA A ZÍSKAVANIA ZRUČNOSTÍ V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

- ▶ V regiónoch na západe krajiny pretrvávajú nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a zároveň v regiónoch v strede a na východe krajiny existuje nesúlad medzi požadovanými a ponúkanými zručnosťami a dostupnosťou technologických a ľudských zdrojov.
- ▶ Podiel dlhodobo nezamestnaných ostáva vysoký, napriek predpokladanému hospodárskemu rastu a poklesu miery nezamestnanosti.
- ▶ Na zlepšenie kvality a relevantnosti zručností, ktoré sa rozvíjajú prostredníctvom systému vzdelávania a odbornej prípravy, je potrebné sústredené úsilie – od raného detstva cez celé školské vzdelávanie, odbornú prípravu a vysokoškolské vzdelávanie, až po vzdelávanie dospelých.

Čo je problémom?

Výskum OECD so zameraním na zručnosti dospelých (PIAAC) ukazuje, že Slovenská republika je v porovnaní s ostatnými zúčastnenými krajinami na úrovni priemeru v čitateľskej gramotnosti a nad priemerom v matematickej gramotnosti. Hoci podiel dospelých so slabými výsledkami v čitateľskej gramotnosti (11,6 %) a matematickej gramotnosti (13,8 %) je nižší ako priemer OECD (18,9 % a 22,7 % v uvedenom poradí), predstavuje však významnú časť dospelých a znamená, že mnohí dospelí na Slovensku majú ťažkosť prečítať jednoduché texty a vyriešiť základné matematické úlohy.

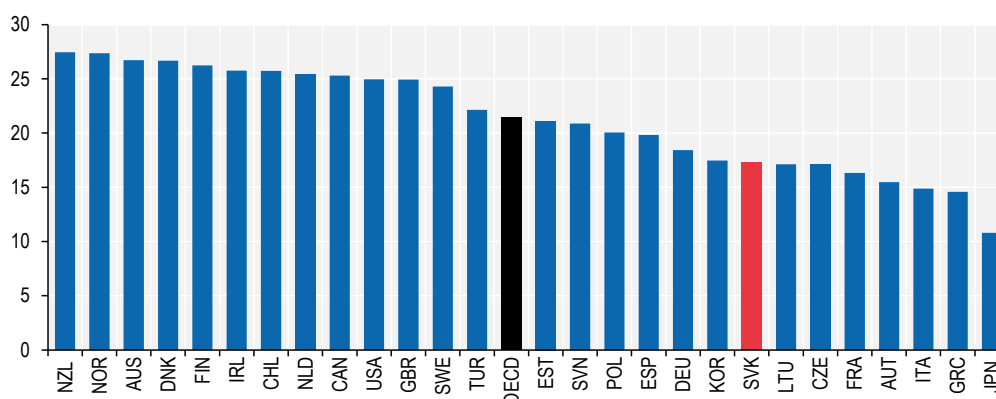
Podrobnejší pohľad na výsledky mladších (16 – 24 rokov) a starších (55 – 65 rokov) vekových kohort ukazuje, že rozdiel v prospech mladšej skupiny dospelých je len 10 percentuálnych bodov, čo predstavuje jeden z najmenších rozdielov

zaznamenaných v rámci krajín OECD. Naznačuje to relatívnu stagnáciu v priebehu času v schopnosti vzdelávacieho systému zabezpečiť, aby každý človek získal čitateľské zručnosti, ktoré sa v súčasnosti vyžadujú na pracoviskách. Program pre medzinárodné hodnotenie žiakov OECD v roku 2015 neprináša žiaden náznak zvrátenia tohto trendu, keďže priemerné výsledky 15-ročných študentov v čítaní, matematike a prírodných vedách od roku 2006 klesajú, pričom podiel študentov so slabými výsledkami rastie.

Na Slovensku je vysoký aj podiel dospelých, ktorí nemajú žiadnu skúsenosť s prácou s počítačom, a predstavuje 22 %. Mnohí z týchto dospelých s nízkymi zručnosťami budú súčasťou pracovnej sily počas nasledujúcich desaťročí a budú mať ťažkosť splniť meniace sa nároky v oblasti zručností. Slovenská republika patrí medzi tie krajiny OECD, ktoré majú najnižšiu mieru účasti

Zvýšenie účasti vo vzdelávaní dospelých bude kľúčové pre zvýšenie produktivity a začlenenia

Podiel dospelých vo veku 25 – 64 rokov, ktorí sa zúčastňujú celoživotného vzdelávania, v % za rok 2015 alebo posledný dostupný rok

Zdroj: Výpočty OECD na základe publikácie OECD (2017), OECD Survey of Adult Skills database (PIAAC) (Databáza prieskumu zručností dospelých PIAAC) (2012, 2015), OECD Publishing, Paríž, www.oecd.org/skills/piaac.

v ďalšom vzdelávaní a odbornej príprave dospelých. Ďalším problémom je, že podiel vysokokvalifikovaných dospelých v ďalšom vzdelávaní je päťnásobný v porovnaní s nízko-kvalifikovanými, čo predstavuje najväčší rozdiel spomedzi krajín v rámci výskumu PIAAC. Jednoznačne tu existuje potreba zvýšiť úsilie a podporiť učenie sa v pracovnom prostredí, posilniť základné a digitálne zručnosti a zároveň prijať opatrenia na podporu vzdelávania dospelých.

Prečo je to pre Slovenskú republiku dôležité?

Vyššia miera produktivity a inovácií bude v budúcnosti hlavným zdrojom hospodárskeho rastu. Zatiaľ čo vzťah medzi zručnosťami a produktivitou je dobre známy, všetky krajiny zápasia s tým, aby dokázali porozumieť, aké zručnosti alebo aká kombinácia zručností je pre inovácie a inkluzívny rast najpodstatnejšia.

Čiastočne je to z dôvodu, že zručnosti potrebné na úspech v práci a spoločnosti sa výrazne menia. Rast, prosperita a životná úroveň v Slovenskej republike závisia od rozvoja zručností, ktoré sú relevantné pre potreby trhu práce, pre proces prechodu zo vzdelávania do práce a pre čo najlepšie využitie dostupných zručností na pracovných pozíciách s vysokými požiadavkami. Národný program reforiem Slovenskej republiky 2017 stanovuje ambiciózný rámec na posilnenie vzdelávania, zamestnanosti a sociálneho začlenenia, avšak dosiahnutie týchto cieľov v praxi bude vyžadovať úsilie celej verejnej správy na podporu schopnosti krajiny rozvíjať relevantné zručnosti, aktivovať dostupné zručnosti a efektívne ich využívať.

Význam zlepšovania zručností presahuje rámec zvyšovania zamestnanosti, príjmov a celkového rastu. Údaje prieskumu PIAAC ukazujú, že ľudia s vyššou úrovňou základných zručností, ako je napríklad čitateľská a matematická gramotnosť, s oveľa vyššou pravdepodobnosťou uvádzajú, že majú dobrý zdravotný stav, vnímajú sa ako aktéri v politických procesoch a dôverujú ostatným ľuďom v porovnaní s ľuďmi s nižšou úrovňou týchto zručností. Preto je pre Slovenskú republiku dôležité pomôcť všetkým ľuďom dosiahnuť vyššiu úroveň zručností, pretože to nielen zvyšuje rovnosť, ale umožňuje aj aktívnu účasť v demokracii a spoločnosti.

What should policy makers do?

- ▶ Realizovať strategické hodnotenie systému zručností v Slovenskej republike a preskúmať súčasné nastavenia politik v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, zamestnanosti, regionálneho hospodárskeho rozvoja, inovácií a daní, ako prvý krok v budovaní národnej stratégie zručností, ktorá bude koherentná, efektívna a orientovaná na budúcnosť.
- ▶ Zlepšiť medzirezortnú spoluprácu a zapojenie všetkých kľúčových aktérov s cieľom vytvoriť zdieľané ciele a koherentné politiky zručností orientované na budúcnosť, ako aj efektívne mechanizmy implementácie a hodnotenia.
- ▶ Vyhodnotiť nedávne opatrenia vlády zamerané na zvýšenie účasti v celoživotnom vzdelávaní.
- ▶ Zvýšiť výdavky na tie vzdelávacie programy pre nezamestnaných, ktorých efektívnosť sa preukázala.
- ▶ Podporovať účasť v programoch vzdelávania dospelých prostredníctvom poukážkového systému.
- ▶ Vybudovať robustné a používateľsky ústretové informačné systémy s využitím existujúcich národných a medzinárodných dát (vrátane prieskumu PIAAC) s cieľom pomáhať tvorcom politik, podnikateľom, pedagógom a občanom prijímať informované rozhodnutia.

Ďalšie informácie

OECD (2017), *OECD Economic Surveys: Slovak Republic* (OECD *Ekonomické prieskumy: Slovenská republika*), OECD Publishing, Paríž. <http://www.oecd.org/slovakia/economic-survey-slovak-republic.htm>

OECD (2016), *PISA 2015 Results - Volume I - Excellence and Equity in Education* (*PISA 2015 Výsledky – Zväzok I – Excelentnosť a rovnosť vo vzdelávaní*), OECD Publishing, Paríž, Komentár k stavu v Slovenskej republike. <http://www.compareyourcountry.org/pisa/country/svk>

OECD (2016), *A Skills Beyond School Review of the Slovak Republic* (*Zručnosti presahujúce rámec školy – Prehľad Slovenskej republiky*), OECD Publishing, Paríž. <http://www.oecd.org/slovakia/a-skills-beyond-school-review-of-the-slovak-republic-9789264233348-en.htm>

OECD (2015), *OECD Reviews of School Resources: Slovak Republic* (OECD *Posúdenie zdrojov vo vzdelávaní: Slovenská republika*), OECD Publishing, Paríž. <http://www.oecd.org/slovakia/oecd-reviews-of-school-resources-slovak-republic-2015-9789264247567-en.htm>

OECD (2013), *First Results from the Survey of Adult Skills* (*Prvé výsledky prieskumu zručností dospelých*), OECD Publishing, Paríž. http://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-skills-outlook-2013_9789264204256-en